

Har vi något val?

En studie av valdeltagande till Europaparlamentet, 1979-2009

Maria Engström, 870201-0086
Marcus Linge, 860818-1999

Abstract

Mellan 1979 och 2009 har den Europeiska unionen välkomnat arton nya medlemmar. Under samma period har organisationen utvecklats och genom ett antal fördrag har Europaparlamentet (EP) fått allt större befogenheter. Valen till EP är direkta och är den folkliga länken till makten i EU. Trots parlamentets ökade betydelse har valdeltagandet sjunkit och var i senaste valet 2009 på 43 %. 57 % av Européerna röstar alltså inte.

Vi har undersökt flera faktorer som kan påverka valdeltagandet; ökade befogenheter för EP, förtroende för och uppfattad kunskap om EU, deltagande i nationella val samt EU:s storlek. Utifrån fyra hypoteser med grund i dessa faktorer försöker vi att förklara det låga valdeltagandet.

Vi genomför en jämförande studie av länder som har olika grad av förtroende för och uppfattad kunskap om EU. På ett liknande sätt jämför vi länder som med lågt, respektive högt nationellt valdeltagande och försöker att hitta samband med dessa länders deltagande i valet till EP.

Vi tar också upp teorier om politisk globalisering och dess inverkan på EU:s roll och den europeiska gemenskapen. Ett annat centralt begrepp är meritokrati eller expertvälde som kan uppkomma när deltagandet i demokratiska val är lågt.

Konkreta samband är svåra att finna och valdeltagandet beror troligen på en kombination av flera faktorer. Det kan också bero på externa faktorer såsom brist på information som i sin tur leder till minskad kunskap och förtroende. Dessutom kan en brist på europeisk identitet och samhörighet leda till att valdeltagandet är lågt.

Nyckelord: EU, Europaparlamentet, demokrati, valdeltagande, identitet, globalisering, meritokrati, legitimitet

Antal ord: 9540

Innehållsförteckning

1 INLEDNING	1
1.1 SYFTE	1
1.1.1 FRÅGESTÄLLNING	1
2 METOD	2
2.1 KOMPARATIV STUDIE	2
2.2 NYCKELBEGREPP	3
2.3 HYPOTESER	4
2.3.1 FÖRÄNDRINGEN I Y KAN KOPPLAS TILL ÖKADE BEFOGENHETER FÖR EUROPAPARLAMENTET	4
2.3.2 FÖRÄNDRING I Y KAN KOPPLAS TILL FÖRTROENDE FÖR EP OCH KUNSKAP OM EU	4
2.3.3 FÖRÄNDRINGEN I Y KAN KOPPLAS TILL DELTAGANDE I NATIONELLA VAL	4
2.3.4 FÖRÄNDRINGEN I Y KAN KOPPLAS TILL EU:S STORLEK	4
2.4 DISPOSITION	4
3 TEORI	5
3.1 DEMOKRATI OCH SAMARBETE	5
3.2 DEMOKRATI OCH MAKTUTÖVANDE	6
3.2.1 DET ALLMÄNNA BÄSTA?	6
3.2.2 ANDRA ORDNINGENS NATIONELLA VAL	7
3.2.3 DEMOKRATI ELLER MERITOKRATI?	7
3.3 DEMOKRATI OCH GLOBALISERING	8
3.3.1 ATT DEFINIERA EU	9
3.3.2 ÖDESGEMENSKAP – VI SITTER I SAMMA BÅT	9
4 EMPIRI	11
4.1 H1: FÖRÄNDRINGEN I Y KAN KOPPLAS TILL ÖKADE BEFOGENHETER FÖR EP	11
4.1.1 TRIANGELNS INSTITUTIONER	12
4.1.2 EUROPAPARLAMENTETS STRUKTUR	12
4.1.3 EUROPAPARLAMENTETS ÖKANDE BEFOGENHETER, 1979 TILL 2009	13
4.2 H2: FÖRÄNDRING I Y KAN KOPPLAS TILL FÖRTROENDE FÖR EP OCH KUNSKAP OM EU	14
4.2.1 FÖRTROENDE 1999	15
4.2.2 FÖRTROENDE 2004	15
4.2.3 FÖRTROENDE 2009	16
4.2.4 SAMBAND MELLAN FÖRTROENDE OCH VALDELTAGANDE?	16
4.2.5 KUNSKAPER 1999	17
4.2.6 KUNSKAPER 2004	17
4.2.7 KUNSKAPER 2009	18
4.2.8 SAMBAND MELLAN KUNSKAP OCH VALDELTAGANDE?	19
4.3 H3: FÖRÄNDRINGEN I Y KAN KOPPLAS TILL DELTAGANDE I NATIONELLA VAL	19
4.3.1 SKILLNADER I VALDELTAGANDE, NATIONELLA OCH EUROPEISKA VAL 1999-2009	20
4.4 H4: FÖRÄNDRINGEN I Y KOPPLAS TILL FÖRÄNDRING I EUS STORLEK	21
5 ANALYS	22
5.1 H1: FÖRÄNDRINGEN I Y KAN KOPPLAS TILL ÖKADE BEFOGENHETER FÖR EUROPAPARLAMENTET	22
5.1.1 EU SOM MERITOKRATI	22
5.1.2 DUBBLA LOJALITETER	22
5.1.3 STRUKTURELL MAKT	23

5.2	H2: FÖRÄNDRING I Y KAN KOPPLAS TILL FÖRTROENDE FÖR EP OCH KUNSKAP OM EU	23
5.2.1	FÖRTROENDE	23
5.2.2	KUNSKAP	24
5.3	H3: FÖRÄNDRINGEN I Y KAN KOPPLAS TILL DELTAGANDE I NATIONELLA VAL	25
5.4	H4: FÖRÄNDRINGEN I Y KAN KOPPLAS TILL FÖRÄNDRING I EU:S STORLEK	26
5.5	SAMMANFATTNING AV ANALYSEN	27
6	SLUTSATS	28
7	REFERENSER	30
8	APPENDIX	32
8.1	FÖRTROENDE, VALDELTAGANDE OCH DIFFERENS	32
8.2	DELTAGANDE I EUP OCH NATIONELLA VAL	33
8.3	VALDELTAGANDE TILL EP OCH INTRÄDE I EU, 1979-2009	34

1 Inledning

Den Europeiska unionen har idag 27 medlemsländer som alla har representanter i EP och är bundna av de beslut som fattas där. Representanterna i EP är proportionerligt uppdelade efter antalet röstberättigade i respektive land. Partierna grupperas också efter ideologisk tillhörighet, exempelvis tillhör det svenska Miljöpartiet "Greens/EFA" tillsammans med motsvarande partier i Europa. Idag finns sju sådana grupper inom parlamentet som gemensamt diskuterar frågor som sedan tas upp till omröstning (Europaparl, 2013, 1). Ledamöterna utses genom Europaparlamentsvalet som sker vart femte år (Europaparl, 2013, 2). Poängen var från början att stärka den demokratiska förankringen (Tallberg, 2008, s 104). En del länder har ett obligatoriskt, lagstiftat valdeltagande medan exempelvis Sverige har ett frivilligt system.

I det senaste valet gick Sverige emot trenden om ett minskat valdeltagande, från 37,85 % år 2004 till 45,53 % år 2009 (IDEA, 2013). Det totala deltagandet, liksom Sveriges valdeltagande före 2009, har dock minskat och visar en negativ trend. Under samma period har EP som församling fått större inflytande och en större makt i förhållande till andra institutioner såsom ministerrådet och Europeiska kommissionen. Europaparlamentarikernas position har också stärkts gentemot de nationella parlamenten. Dessa två företeelser, ett totalt minskat valdeltagande och utökade maktbefogenheter ger oss ett intressant demokratipussel. Är det i själva verket så att allt färre bestämmer allt mer och vad kan det bero på?

1.1 Syfte

Syftet med denna uppsats är att med statistiska data visa och med hjälp av relevanta teorier försöka förklara det minskande valdeltagandet till Europaparlamentet. Vi syftar alltså till att utreda hur en förändring har skett och i möjligaste mån förklara varför det har skett.

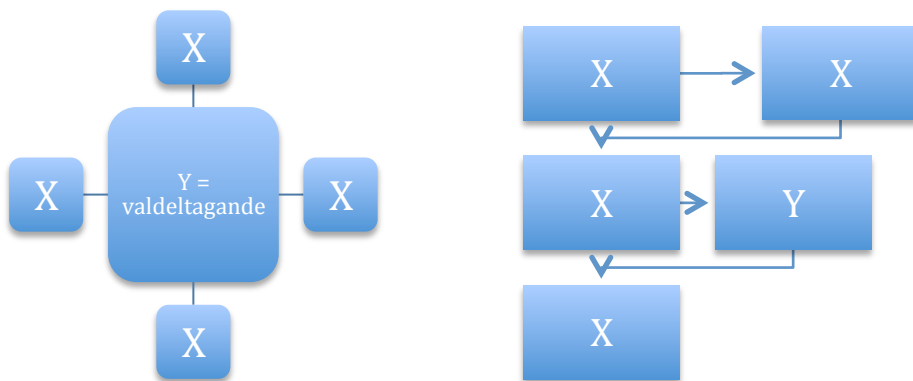
1.1.1 Frågeställning

Hur kan vi förklara det minskade valdeltagandet till Europaparlamentet i kombination med ökade maktbefogenheter?

2 Metod

Vi vill belysa den förändrade maktsituationen inom EU och mer specifikt den förändrade demokratiska förankringen för EP. Till vår hjälp har vi fyra hypoteser som vi försöker bevisa eller förkasta. De handlar om varför valdeltagandet har minskat, till en nivå på 43 % år 2009, och berör också globalisering av politiken och dess konsekvenser för maktens sammansättning och den folkliga förankringen.

Vi använder en deduktiv metod där teorin lägger grunden för hur vi kan förklara verkligheten och förstå sambandet mellan valdeltagande och andra faktorer. För att förklara metoden ytterligare kan vi sätta valdeltagandet som faktorn y och de påverkande faktorerna kallar vi för x.

Uppsatsens empiriska del innehåller data från medlemsländernas valdeltagande, y, och en statistisk analys där vi försöker utreda vad som kan orsaka förändringar i denna variabel (Esaiasson et al., 2012, s 348). Vi vet på förhand att det är svårt att utreda vad som orsakar y och det kan finnas flera x-variabler som påverkar. Dessutom finns det en möjlighet att valdeltagandet och andra faktorer påverkar varandra simultant, alltså att de är samspelande faktorer (Esaiasson et al., 2012, s 348).

2.1 Komparativ studie

För att förklara skillnader i deltagande i Europaparlamentsvalet (EUP-valet) genomför vi också en komparativ undersökning av medlemsländernas valdeltagande. Materialet vi använder oss av finns tillgängligt genom International institute for Democracy and Electoral Assistance (IDEA), en databas där det är möjligt att se valdeltagandet till både EP och

nationella parlament för olika länder. En komparativ studie mellan länder är lämplig eftersom de data som finns tillgängliga baseras på nationers samlade deltagande. Dessa mätningar har pågått under en längre tid med stora kvantitativa underlag. Vi gör ett urval av länder där vi jämför deltagande i EUP-valet med deltagande i de nationella valen. Här försöker vi hitta samband eller skillnader i väljarnas deltagande beroende på hur de röstar på den nationella eller internationella, det vill säga den europeiska, nivån.

Vi har ambitionen att utföra ett så kallat förutsättningslöst arbete, där vi är öppna för vad materialet kan komma att visa (Esaiasson et al., 2012, s. 292). Det är svårt att exakt svara på varför valdeltagandet minskar, men fokus på ökning eller minskning tydliggör den förändring som har skett (Badersten & Gustavsson, 2010 s. 102). Vi försöker alltså att beskriva och förklara politiken (Badersten & Gustavsson, 2010, s. 100). Genom att använda ett kvantitativt angreppssätt vill vi visa förändringen i valdeltagande över tid (Badersten & Gustavsson, 2010, s. 120).

Det är också relevant att skilja på EP och hela Europeiska unionen som också inkluderar bland annat Europeiska kommissionen och ministerrådet. Detta för att tydliggöra EP:s position och förhållande till övriga institutioner. För att avgränsa det empiriska området kommer vi främst att beskriva utvecklingen för EP och fördrag som har lett till ökade befogenheter för parlamentet. Statistiken vi använder kommer i huvudsak från Eurobarometern som kontinuerligt mäter deltagande och attityder till EU. För att kunna begränsa det teoretiska materialet rör vi oss kring valdeltagande, demokratisk förankring och maktbefogenheter.

Inom ramen för vårt område ryms också frågan om vilka konsekvenser ett minskande valdeltagande kan ha för den demokratiska förankringen och framtida legitimiteten för EP och EU i stort. Dessa frågor figurerar endast i periferin av denna undersökning och bör utredas ytterligare i framtiden.

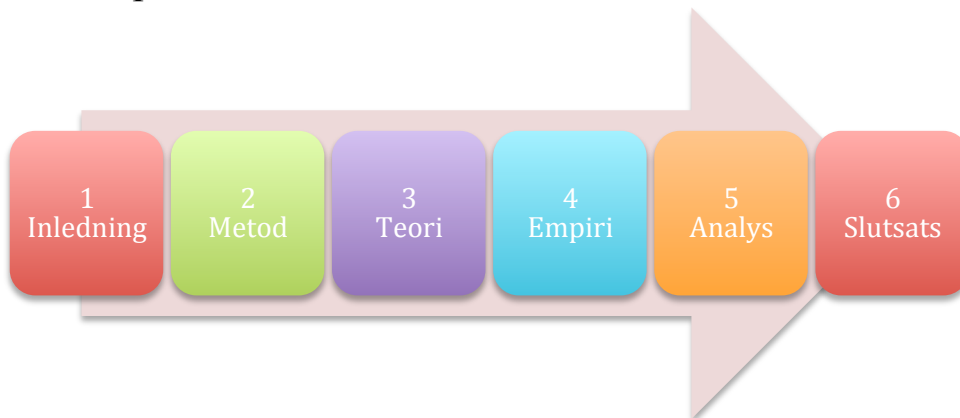
2.2 Nyckelbegrepp

Nyckelbegreppen i uppsatsen är demokrati, legitimitet, suveränitet, identitet, globalisering och makt. Begreppen kombinerat med empiriska data används för att försöka förstå det låga valdeltagandet. Den empiriska delen bidrar till förståelsen av EP:s uppkomst och fokus läggs på de senaste fördragen då de har haft störst inverkan på parlamentets nuvarande roll.

2.3 Hypoteser

- 2.3.1 Förändringen i y kan kopplas till ökade befogenheter för Europaparlamentet
- 2.3.2 Förändring i y kan kopplas till förtroende för EP och kunskap om EU
- 2.3.3 Förändringen i y kan kopplas till deltagande i nationella val
- 2.3.4 Förändringen i y kan kopplas till EU:s storlek

2.4 Disposition

3 Teori

För att kunna förklara det sjunkande valdeltagandet måste vi studera begreppet demokrati och olika sätt att se på den folkliga förankringen till EP:s arbete. Demokrati betyder folkstyre men det finns också andra varianter av demokrati och andra styrelsesätt såsom meritokrati. Vi redogör också för olika sätt att se på det europeiska samarbetet vilket också leder oss in på globaliseringens påverkan.

3.1 Demokrati och samarbete

Stater har länge varit centrum för beslutsfattande och makt men ger i dagens internationella system upp en viss suveränitet för att få andra fördelar som exempelvis handelsförbindelser eller beskydd (Badersten & Gustavsson, 2012, s 74). Förutom våldsmonopol och kontroll över territorium har staten enligt Weber även makt i form av legitimitet från folket att styra (Badersten & Gustavsson, 2012, s 75). En intressant slutsats från samme Weber är att den moderna staten till stor del präglas av en legitimitet som baseras på rationell-legala skäl. Det betyder att systemet som legitimerar staten är den viktigaste faktorn och att legitimiteten inte är lika beroende av enskilda personers karisma eller traditioner som stöttar dessa personers position (Badersten & Gustavsson, 2012, s 76).

För att förstå varför stater samarbetar kan vi använda oss av flera olika nivåer av analys. Vi kan titta på individer, beslutsfattare eller på hur stater samspelar i det internationella systemet. Enligt Kenneth N. Waltz beror staters agerande på människorna inom staten och han jämför det med vatten i en gryta (Waltz, 2001, s 80). Så länge vattnet är kvar i grytan kan det vara i gemensam aktivitet och koka men det kan också vara utanför grytan. Människorna inom en stat kan välja att agera på olika sätt men staten ger ramar för vad som är möjligt, såväl konflikter som samarbeten (Waltz, 2001, s 80). Länder som vet att de kommer att behöva samarbeta i framtiden kommer att vara mindre misstänksamma mot varandra (Badersten & Gustavsson, 2011, s 56).

3.2 Demokrati och maktutövande

Det allt mer växande EU, där det överstatliga EP ges allt större makt, aktualiserar också frågor om demokrati och maktutövande och en diskussion kring maktbegreppets olika nivåer eller maktens tre dimensioner (Badersten & Gustavsson, 2012, s 70), särskilt den tredje dimensionen där strukturer blir betydelsefulla för beslut som fattas.

Maktdimensioner	Typ av makt	Uttryck inom politiken
Första	Maktutövande mellan individer	A har makt över B, kompromisser
Andra	Makt över agendan och förfarandet	Kollektivt beslutsfattande
Tredje	Strukturell makt	Makt över språket och institutioner

(Anpassad från Badersten & Gustavsson, 2012, s 70).

3.2.1 Det allmänna bästa?

En av grundpelarna för teorin kring kunskap, deltagande och makt återfinns i Joseph Schumpeters till viss del realistisk kritik mot *Den klassiska doktrinen om demokrati* (Schumpeter, 2009, s. 215), det vill säga

Det institutionella arrangemang för att uppnå politiska beslut som förverkligar det allmänna bästa genom att förmå folket att självt avgöra frågor genom val av personer, som samlas för att genomföra dess vilja

Schumpeter ser snarare folkviljan som något konstruerat och att demokratin därför inte kan garantera att folkviljan styr. Han ifrågasätter att det skulle finnas något som det allmänna bästa, som alla människor kan enas om eftersom det allmänna bästa betyder olika saker för olika personer (Schumpeter, 2009, s. 216).

3.2.2 Andra ordningens nationella val

Sara B. Hobolt och Bjørn Høyland undersöker det låga valdeltagande i förhållande till utökade befogenheter för EP. För att förklara detta använder de sig av en tes som kallas för "Second-order national Election" (Hobolt & Høyland, 2011, s. 482). Vi har inte funnit någon officiell svensk översättning så vi väljer att använda den raka översättning som då blir: *Andra ordningens nationella val*. Tesen går ut på teorin om att valet till EP har mindre betydelse och därför kommer i andra hand efter de nationella regeringsvalen. Till följd av det spenderar partierna mindre resurser till kampanjer för valet till EP och väljarna får mindre chans att engagera sig i valet och få information om EP (Hobolt & Høyland, 2011, s. 482). Eftersom väljarna får mindre information och blir mindre påverkade är det mer troligt att de röstar mer *ärligt* än i de nationella valen (Hobolt & Høyland, 2011, s. 482). Det kan vara en förklaring till varför mindre partier som till exempel Piratpartiet och Junilistan har haft möjlighet att komma in i EP.

3.2.3 Demokrati eller meritokrati?

Den kunskap som behövs för att utreda och bereda politiska frågor måste på något sätt samspela med en folklig förankring för att demokratiska principer ska uppnås (Strandbrink, 2009, s 176). Vissa menar att expertvälde alltid har präglat politikens organisation alltså att de som är mest utbildade också hamnar i ledande positioner (Strandbrink, 2009, s 175). Kunskap och deltagande är genomgående teman i såväl Schumpeters, Strandbrinks som våra egna resonemang och visas översiktligt i denna figur.

Demokratimodell	Elitdemokrati	Representativ	Deltagardemokrati
Teoretisk orientering	Scientistisk, rationalistisk	Kritisk realistisk, kritisk rationalistisk	Participatorisk, deliberativ
Kunskap	Hög	Mellanväg	Låg
Deltagande	Låg	Mellanväg	Hög

(Anpassad från Strandbrink, 2009, s 178).

Om deltagandet är lågt ser vi en utveckling mot en slags elitdemokrati eller meritokrati medan ett brett deltagande och utjämnat eller låg kunskapsnivå ger en deltagardemokrati. Den representativa modellen bygger på ett högt deltagande genom röstning som i sin tur leder till

att rätt kunskapsnivå finns hos beslutsförfattare. För att öka medvetenhet och kunskap har flera initiativ tagits på nationell nivå i exempelvis i Sverige där folkbildningen var utbredd inom olika arbetarrörelser (Strandbrink, 2009, s 180).

Den representativa demokratin har som en slags mellanväg ofta poängterat betydelsen av procedurer och institutioner (Strandbrink, 2009, s 183). Dock är det inte oväsentligt vilka personer som verkar inom dessa institutioner. Enligt Anne Philips (Badersten & Gustavsson, 2012, s 67) kommer politikens innehåll att bero på vilka som fattar de politiska besluten. Den representativa demokratin är beroende av att väljarna har en möjlighet att utse och avsätta politiker i nästa val (Hobolt & Høyland, 2011, s. 477).

3.3 Demokrati och globalisering

Före 1800 var den högsta prioriteringen var att hantera effekter av militära framsteg och maktbalans mellan stater. Sedan mitten på 1800-talet har stater istället samarbetat genom globala institutioner för att till exempel förhindra sjukdomsspridning, förespråka handel och bekämpa brottslighet. Dessa försök att koordinera insatser på en global nivå utesluter dock inte klassisk *Power politics* (Linklater, 2011, s.539), det vill säga att makt och viljan till dominans är en del i den mänskliga naturen (Dunne – Schmidt, 2011, s. 89). Globaliseringen har lett till att stater har blivit bättre på att samarbeta med hjälp av diplomati och genom skapandet av koalitioner, som till exempel EU, istället för att mötas på ett slagfält (Linklater i Baylis, 2011, s.539).

Globaliseringen av politiken beskrivs av vissa som en konsekvens av den övriga globaliseringen av företag och marknader, liksom globaliseringen av icke-statliga intresseorganisationer (Dahl et al., 1999, s 41). Globaliseringen skapar också ett tryck på stater att anpassa sina intressen till varandra (Linklater, 2011, s. 539) och detta stämmer ganska bra in på hur EU:s politik fungerar. Samtidigt tycks staternas suveränitet påverkas av den ökade globaliseringen genom att överstatliga politiska och legala institutioner blir allt viktigare (Badersten & Gustavsson, 2012, s 78).

3.3.1 Att definiera EU

För att definiera EU jämförs ibland unionen med det federalistiska USA och det internationella samarbetet inom FN eller NATO. Vissa menar att förhandlingsbeteendet mellan stater tyder på att det finns federalistiska drag i den europeiska politiken (Koslowski, 2001, s 33). Ytterligare tecken är att den gemensamma lagstiftningen inom EU får medlemsstater att försvara sina intressen mer aggressivt istället för att lämna EU eller försöka att ignorera fördragen, då de är bundna av det gemensamma rättssystemet (Koslowski, 2001, s 42).

3.3.2 Ödesgemenskap – vi sitter i samma båt

Ett annat användbart begrepp för att förstå samspelet mellan olika aktörer kommer från David Helds analys om att länder som en konsekvens av globaliseringen hamnar i gemenskaper som är oundvikliga. Begreppet ödesgemenskap återkommer i Helds analys om demokratins omvandling (i Dahl et al., 1999, s 39). Slutsatsen blir att medborgare inom ödesgemenskaper måste bli mer aktiva, “inte bara i sina egna samhällen utan också i de regioner där de bor och i en bredare, globalare ordning” (i Dahl et al., 1999, s 41). En annan intressant aspekt av den europeiska gemenskapen framhålls av Herman van Gusteren i *A Theory of Citizenship* (citerad i Balibar, 2001, s 209);

En ”ödesgemenskap” uppstår (...) när individer och grupper erkänner att de “förts samman” på samma territorium, eller i samma politiska sammanslutning, genom historiens, slumpens eller “ödets” försorg (...) Ingen spontan harmoni kan uppstå mellan medlemmarnas intressen och lojaliteter, men genom att institutionalisera sina konflikter kan de lyckas överleva tillsammans

En effekt av globaliseringen kan vara att den så kallade ödesgemenskapen växer då fler känner sig kallade att tillhöra en gruppering. Att det bildas gränsöverskridande nätverk, samarbeten mellan länder, och att fler människor har möjlighet att kommunicera kan vara väsentligt för att kunna lösa gemensamma problem som till exempel klimatförändringar och fattigdom (Linklater, 2011, s. 536-537). Vissa forskare anser att stora stater inte lämpar sig för folkstyre medan andra hävdar att en stor stat eller samling möjliggör fler lösningar eftersom större resurser finns till förfogande (Badersten & Gustavsson, 2011, s 53). Oavsett storlek kan stater med hjälp av sin makt garantera kortsiktiga fördelar och samtidigt

kompromissa genom att bevilja medgivanden till andra som kan ge betydande fördelar för alla på lång sikt (Linklater i Baylis, 2011, s.539).

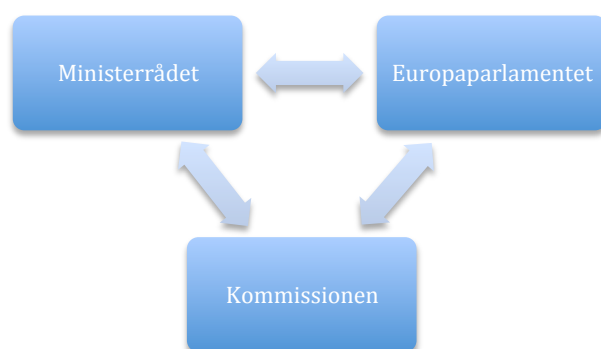
Det finns dock de som är skeptiska till globaliseringens effekter. Andrew Linklater vid Aberystwyth University diskuterar dessa frågor i boken "Globalization of World Politics". Linklater beskriver att kosmopolitiska perspektiv och idén om världsmedborgarskap kan kritiserats för att underskatta svårigheterna med en global övergång (2011, s. 536). Han hävdar vidare att det globala samhället kan få negativa konsekvenser och att de kosmopolitiska visionerna är utopiska (Linklater, 2011, s. 540). Kritikerna menar att det är svårt att få en demokrati att fungera på en global nivå eftersom det inte finns någon nationalstat som kan engagera känslor hos flera hundra miljoner människor. Demokrati kräver ett engagemang och förtroende för det allmänna bästa som enbart existerar mellan människor med samma nationella identitet (Linklater, 2011, s. 536). Kosmopolitiska teorier kan appliceras på EU i diskussionen om en mellanstatlig eller överstatlig organisation. Ännu går åsikterna isär i debatten mellan de som vill ha ett mer enat federalt EU och de som har en stark nationell identitet och vill ha mer ett mellanstatligt EU (Tallberg, 2011, s. 186-187).

4 Empiri

Genom att titta på statistik över valdeltagandet i EUP-valet från 1999 till 2009 kan vi få en uppfattning om förändringen i agerande hos de europeiska väljarna. Vi undersöker också förtroende för EP och kunskap om EU för att hitta förklaringsfaktorer till det sjunkande valdeltagandet. En kortare beskrivning av hur EP interagerar med EU:s andra institutioner ges också, liksom en introducerande genomgång av de senaste fördragen som har påverkat EP:s befogenheter.

4.1 H1: Förändringen i y kan kopplas till ökade befogenheter för EP

EP både påverkar och blir påverkad av övriga institutioner, därför är EUP-valet inte bara väsentligt för EP i sig, utan indirekt också för hur hela EU:s politiska system fungerar. Förutom EP är de övriga fyra institutionerna; Europeiska kommissionen (kommissionen), EU-domstolen, Europeiska Unionens råd (ministerrådet) och Europeiska rådet. Kommissionen, ministerrådet och EP är de mest centrala aktörerna i EU:s lagstiftningsprocess och sambandet mellan dem beskrivs ofta som en triangel.

(Källa: Tallberg, 2011, s. 14-15).

4.1.1 Triangelns institutioner

Kommissionen beskrivs som EU:s motor och är den institution som "(...) verkar för det gemensamma bästa i samarbetet" (Tallberg, 2011, s. 73-74). Dess huvudfunktioner är att lägga fram förslag till lagstiftning, verkställa beslut och att övervaka hur EU-medlemsstaterna följer lagen. Den är också som ansvarig för det kollektiva intresset för alla medlemsstater och består av 27 kommissionärer, det vill säga en från varje medlemsstat. Kommissionärerna tillsätts genom ett gemensamt godkännande av EP, med en mandatperiod på fem år med möjlighet till ytterligare förlängning (Tallberg, 2011, s. 73-74).

Ministerrådet, inte att förväxla med Europeiska rådet, är organet med högst beslutande makt i EU och fungerar som de nationella regeringarnas fäste i det politiska systemet. Ministerrådet samordnar medlemsstaternas politik inom vissa områden, fattar beslut om lagstiftning och ser till att verkställa besluten. Likt kommissionen sitter det i ministerrådet en representant från varje medlemsstat och inom rådet finns dessutom olika konstellationer som möts beroende på vilken fråga som skall hanteras. När det gäller exempelvis miljöfrågor möts medlemsstaternas miljöministrar. Alla gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiska frågor och vissa frågor inom EU:s interna politik fattas på en gemensam basis. Det betyder mer exakt att alla medlemsstater måste vara överens och att de var och en har möjlighet att lägga in sitt veto för att stoppa beslut (Tallberg, 2011, s. 109-111).

EP har som uppgift att medverka i beslut rörande EU-lagstiftningen. I detta ingår att fastställa EU:s budget och att fungera som EU:s verkställande organ (Tallberg, 2011, s. 14-15). Parlamentet består av ett flerpartisystem där majoriteten inte är bestämd på förhand i de olika frågorna. Ledamöterna har med andra ord rätt att rösta enligt egen agenda, vilket kan göra enskilda personer mäktigare (Jordan & Schout, 2008, s 231). I praktiken sker dock omfattande förhandlingar och kompromisser innan omröstningarna vilket leder till att ledamöterna i stor grad röstar i enlighet med sina grupper (Tallberg, 2010, s 96).

4.1.2 Europaparlamentets struktur

Parlamentet består av sju politiska grupper som representerar olika politiska ideologier, det finns även en åttonde falang inom EP som räknas som grupplösa. Sverige har för närvarande 20 av 754 ledamöter och de finns representerade i fem av de sju partigrupperna (Tallberg, 2010, s 96), som vi redogör för nedan. För att beskriva grupperna närmare finns också information om vilka svenska partier som tillhör respektive grupp. De grupper som inte har svenska partier beskrivs kortfattat för att förklara deras inriktning.

Grupper i EP:

- European People's Party (EPP). Denna grupp har 265 platser. Här finns svenska parlamentariker från Moderaterna och Kristdemokraterna.
- Party of European Socialists (PES). I den här gruppen finns det svenska parlamentariker från Socialdemokraterna och den består av 184 platser. Tillsammans med EPP är dessa två grupper de mest inflytelserika grupperna i EP
- European Liberal, Democrat and Reform Party (ELDR). Denna grupp med 84 platser har svenska parlamentariker från Folkpartiet och Centerpartiet.
- European Federation of Green Parties (Greens/EFA). Denna grupp innefattar 55 platser i EP och har svenska parlamentariker från Miljöpartiet och Piratpartiet (Tallberg, 2010, s. 93-95).
- European Conservatives and Reformists (ECR). Denna grupp består av 54 platser. Deras ideologi går bland annat ut på att de vill stoppa de federala ambitioner som finns inom EU och är för öppen handel inom EU. Inga svenskar finns i dagsläget representerade i denna grupp (ECR 2013).
- Confederal Group of the European United Left/Nordic Green Left (GUE/NGL). Denna grupp består av 35 ledamöter och har en svensk representant från Vänsterpartiet.
- Europe of Freedom and Democracy (EFD). Denna grupp har 31 ledamöter. Likt ECR är EFD och ett konservativt parti som är emot ett federalt EU och vill arbeta för att främja nationalstaterna i stället för ett centraliserat EU (EFD, 2013).
- Grupplösa är beteckningen för de övriga 28 ledamöterna. (Tallberg, 2010, s. 93-95)

4.1.3 Europaparlamentets ökande befogenheter, 1979 till 2009

Vi utgår från år 1979 då man för första gången genom direkta val utsåg ledamöter till EP. Sedan dess har flera fördrag resulterat i ökad makt och befogenheter för EP (Tallberg, 2011, s. 92).

- 1987. Europeiska enhetsakten. EP:s lagstiftningsbefogenheter stärktes genom att samarbets- och samtyckesförfarandena infördes. Detta innebar utökade kontakter och en ökad interdependens mellan EP, kommissionen och ministerrådet.
- 1993. Maastrichtfördraget. EP:s befogenheter ökade inom lagstiftning- och kontrollbefogenheter genom införande av medbeslutandefördraget och utvidgning av samarbetsförfarandet. EP fick också rätt att godkänna hela kommissionen samt uppmana den till att lägga fram lagstiftningsförslag.
- 1999. Amsterdamfördraget. Då gjordes förändringar och förenklingar av tidigare fördrag för att anpassa institutionerna till ett växande EU. För EP:s del innebar det främst att medbeslutandeförfarandet utökades och förenklades (EU, 2013, 1)
- 2003. Nicefördraget. Gränsen för högsta antalet medlemmar ändrades från 700 till 732 för att förbereda EU-institutionerna inför en utvidgning av EU (EC, 2013, 1). EP fick även ökade lagstiftnings- och kontrollbefogenheter (EU, 2013, 2)
- 2009. Lissabonfördraget. Fördraget gjorde att EP hamnade på samma maktnivå som ministerrådet gällande lagstiftning på fler områden än tidigare, till exempel jordbrukspolitik och rättsliga frågor (EU, 2013, 3).

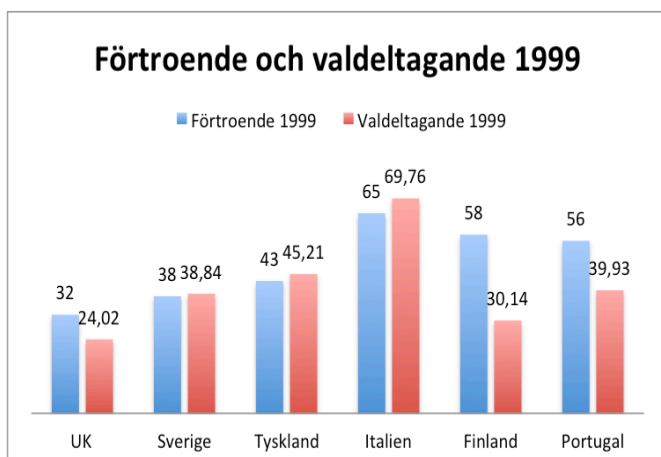
EP:s ökade befogenheter har enligt vissa skett på bekostnad av de nationella parlamenten (Tallberg, 2008, s 64). Däremot kan regeringarna inom EU enligt Tallberg få en utökad makt i och med att de är frekventa besökare i Bryssel och Strausbourg (2008, s 200). För Sveriges del har grundlagen ändrats för att möjliggöra ett medverkande i ministerrådets överstatliga beslutanderätt i frågor som inte rör statsskicket (Badersten & Gustavsson, 2011, s 31).

4.2 H2: Förändring i y kan kopplas till förtroende för EP och kunskap om EU

Vi har valt att titta på de länder som de tre senaste valåren (1999, 2004 och 2009) har haft det högsta, respektive lägsta förtroendet för EP och högsta respektive lägsta upplevd kunskapsnivåerna om EU. Dessa data är uppdelade i två delar, först förtroende för EP och senare upplevd kunskap om EU. Informationen som vi använder oss av kommer från Eurobarometerns undersökningar som genomförs regelbundet och med en relativ god konsekvens när det gäller den här typen av frågor.

4.2.1 Förtroende 1999

År 1999 hade Storbritannien lägst förtroende för EP och denna placering har hållit i sig under

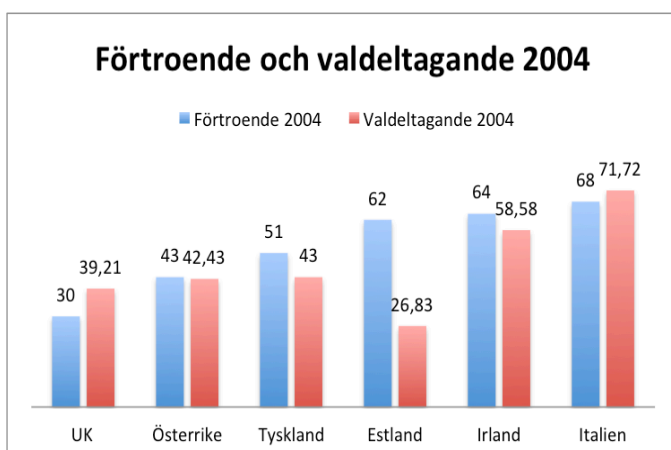
valåren 2004 och 2009 (Eurobarometer, 1999, 2004, 2009). Förtroendet i landet hade under perioden sjunkit till 22 % 2009. Under samma period hade valdeltagandet först ökat till 2004 och sedan sjunkit till senaste noteringen 34,48%. De två länderna vid sidan av Storbritannien med lägst förtroende för EP var Sverige och Tyskland. Skillnaden för

dessa länder mellan förtroende och valdeltagande var mycket små, 0,84 % för Sveriges del och 2,21% för Tyskland. Sverige hade ett valdeltagande på nästan exakt samma nivå som förtroendet för EP. Noterbart är att skillnaderna var negativa för Sverige och Tyskland, det vill säga att deltagandet var högre än vad förtroendet var.

När det gäller de länder som har högst förtroende för EP är det svårare att utläsa ett tydligt samband, två av länderna. Finland och Portugal hade ett högt förtroende för EP men en stor differens mellan förtroendet och det faktiska deltagandet i valen. För Finland var skillnaden hela 27,86%. Det var alltså närmare 28 % som sa att de har förtroende för Europaparlamentet men som ändå inte röstade.

4.2.2 Förtroende 2004

Nästa valår, 2004 var förtroendet för EP lägst i Storbritannien, Österrike och Tyskland. För Storbritannien och Tyskland var differensen mellan förtroende och valdeltagandet stor men i

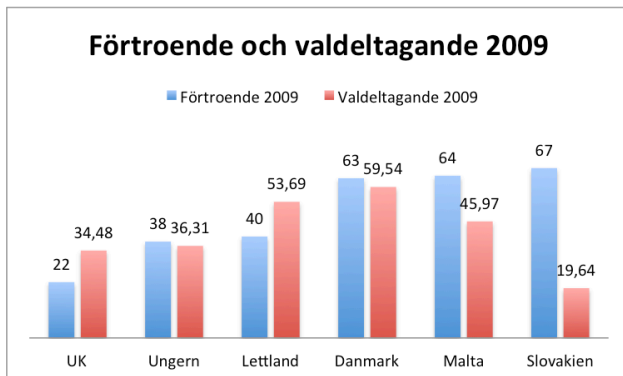

Storbritannien var valdeltagandet större än förtroendet och i Tyskland omvänt. I Österrike var förtroendet och valdeltagandet i princip lika stort. I detta urval av länder från den lägsta förtroendegruppen 2004 är det alltså svårt att se ett mönster. Länderna med högst deltagande 2004 hade både positiva och

negativa differenser, det är alltså svårt att säga något generellt även om denna grupp. Estland hade en mycket stor differens mellan förtroende och valdeltagande medan Irland hade en låg differens, liksom Italien.

4.2.3 Förtroende 2009

Förtroendet för EP var under 2009 lägst i Storbritannien, Ungern och Lettland och

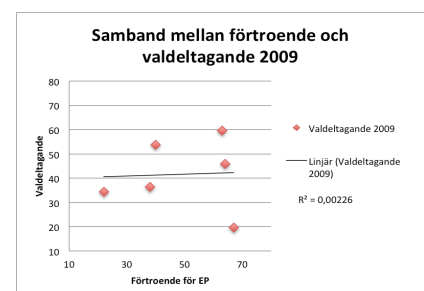
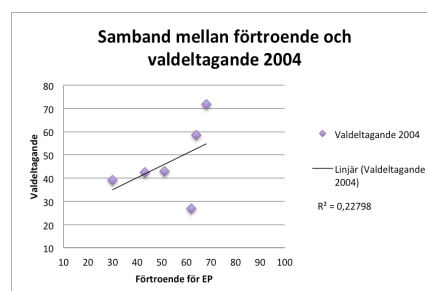
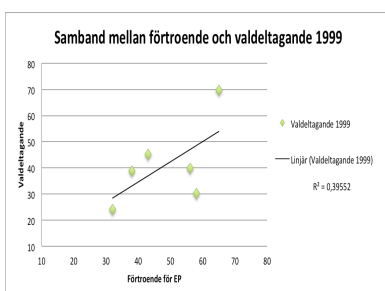

differenserna var negativa i två fall och lågt positiva i ett fall. Länderna med högst förtroende för EU var Danmark, Malta och Slovakien där vi också kan se mycket spridda differenser.

4.2.4 Samband mellan förtroende och valdeltagande?

För att kunna säga något om sambandet mellan förtroende och valdeltagande jämför vi sambanden för de tre åren 1999, 2004 och 2009. På så sätt kan vi få en uppfattning ifall förtroendet har ökat eller minskat i betydelse för valdeltagandet. Som vi kan se har sambandet mellan förtroende och valdeltagande minskat något under åren. Det är dock inga stora förändringar som har skett, spridningen mellan förtroende och valdeltagande är stort mellan de olika medlemsländerna och det är svårt att hitta någon tydlig trend.

Som diagrammen visar har sambandets styrka minskat över tid, mellan 1999 till 2004 och mellan 2004 till 2009 i vår undersökning. Detta säger ingenting om huruvida förtroendet i framtiden kommer att bestå, minska eller öka eller om valdeltagandet kommer att bestå, minska eller öka.

Genom att kombinera data över förtroende och valdeltagande ser dock för valåret 1999 att sambandskoefficienten R2 är 0,39552. När vi tittar på utfallet av R2 i de kommande två valen, 2004 och 2009 (Esaiasson, et al., 2012, s 367) ser vi att en förändring har skett. Vi kan se att trendlinjen i de olika diagrammen planas ut ju mer vi närmar oss nutiden. Det betyder att sambandet mellan förtroende för EP och deltagande i EPU har minskat över tid.

4.2.5 Kunskaper 1999

Storbritannien hade år 1999 lägst förtroende och lägst valdeltagande till EUP med 3.4 i kunskapsuppfattning och 24.2 % röstade i EUP. Portugal hade 3.58 i kunskapsuppfattning om EU och relativt lågt valdeltagande till EUP med 39.93 %. Spanien hade 3.76 i kunskapsuppfattning om EU men samtidigt bland det högsta valdeltagandet i EUP inom hela unionen med 63.5 %. Förutom Spanien var det bara Danmark som kom över 50 % i valdeltagande av dessa sex länder (Eurobarometer, 1999, IDEA, 2013)

1999	Kunskap om EU	Valdeltagande EP	Differens
Storbritannien	3,4	24,2	20,8
Portugal	3,58	39,93	36,35
Spanien	3,76	63,5	59,74
Danmark	4,71	50,39	45,68
Tyskland	4,8	45,21	40,41
Österrike	5,25	49,1	43,85

År 1999 och 2004 var det samma tre länder som ansåg sig veta minst om hur EU fungerar, nämligen Portugal, Storbritannien och Spanien. Samtidigt var det samma tre länder som ansåg sig ha bäst kunskap om EU och dessa var, Österrike, Tyskland och Danmark. I undersökningen från 1999 och 2004 ställdes frågan; hur mycket vet du om EU, dess politik och institutioner på en skala från ett till tio?

4.2.6 Kunskaper 2004

År 2004 hade kunskapsuppfattningen om EU ökat för samtliga länder och vissa förändringar skedde i valdeltagandet till EUP. Alla länder utom Storbritannien minskade sitt valdeltagande mellan 1999 och 2004. Spaniens valdeltagande sjönk från 63.5 % till 45.21 % vilket dock fortfarande var högre än Tyskland, som låg på andra plats i

kunskapsuppfattningen, som hade ett valdeltagande på 43 %. Det var dock av dessa länder, som till skillnad från år 1999, kom över 50 % i valdeltagande till EUP.

2004	Kunskap om EU	Valdeltagande EP	Differens
Portugal	3,95	38,6	34,65
Storbritannien	4,2	39,21	35,01
Spanien	4,9	45,14	40,24
Danmark	4,93	47	42,07
Tyskland	4,96	43	38,04
Österrike	5,8	42,43	36,63

4.2.7 Kunskaper 2009

För 2009 såg bedömningsskalan lite annorlunda ut men vi kan ändå undersöka hur pass väl valdeltagandet och kunskaperna följer varandra för de olika länderna. År 2009 var det samma länder i kunskapsbotten förutom att Portugal hade ersatts av Italien (Eurobarometern, 1999, 2004). De länder med högst upplevda kunskaper var då Polen, Estland och Slovenien. Slovenien och Polen hade dock relativt lågt valdeltagande, båda under 30 %, men Estland hade högre på 43.9 %.

2009	Kunskap om EU	Valdeltagande EP	Differens
Italien	33	65,5	32,5
Storbritannien	37	34,48	-2,52
Spanien	40	44,9	4,9
Slovenien	56	28,35	-27,65
Estland	57	43,9	-13,1
Polen	59	24,53	-34,47

Italien hade ett valdeltagande på 65 % i EUP år 2009, vilket var bland det högsta valdeltagandet i EU samtidigt höll endast 33 % med om att förstod hur EU fungerar. År 1999 och 2004 var Spanien bland de tre lägsta som ansåg sig veta hur EU fungerar, samtidigt hade de ett relativt högt valdeltagande till EUP. Det finns alltså länder som till stor del anser sig ha en dålig uppfattning om hur EU fungerar samtidigt som de har högt valdeltagande till EUP.

Det finns också länder som tvärtom, anser sig uppfatta hur EU fungerar men som har haft lågt valdeltagande till EUP, som i exemplen med Slovenien och Polen.

4.2.8 Samband mellan kunskap och valdeltagande?

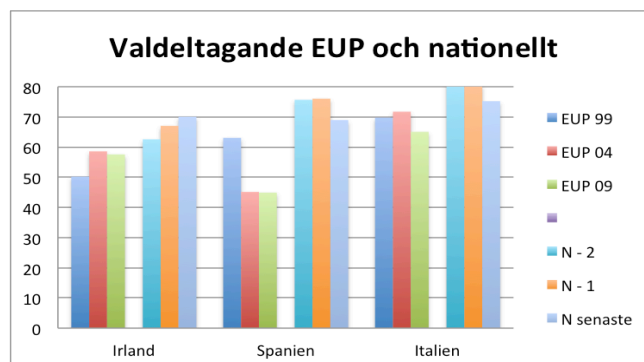
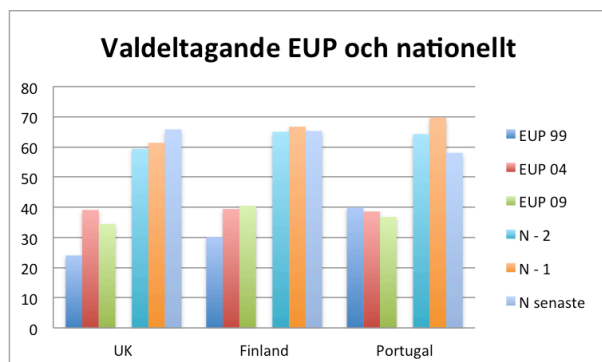
Bristen på samband kan bero på att Eurobarometern inte innehöll samma frågor för de tre åren. År 2009 formulerades undersökningen på ett nytt sätt med ett påstående i stället för en fråga; ”jag vet hur EU fungerar” med svarsalternativen; håller med, håller inte med eller vet ej (Eurobarometern, 1999, 2004, 2009). Även i denna undersökning valde vi att se på de tre högsta och lägsta i statistiken, vilket i det här fallet var de som tyckte sig veta mest respektive minst om EU, det handlade alltså om upplevda kunskaper snarare än reella.

Det har förts diskussioner kring ökad information om EU:s påverkan på människors vardag, i en undersökning trodde 84 % att fler skulle rösta om de fick mer information (Europeiska kommissionen, 2013, 1). En annan undersökning visar på att EU-medborgarna anser att regionala och nationella myndigheter har större inverkan på deras dagliga liv än europeiska myndigheter.

4.3 H3: Förändringen i y kan kopplas till deltagande i nationella val

Som jämförande data har vi använt oss av deltagandet i nationella val för de länder som hade lägst respektive högst valdeltagande i Europavalet 1999. Dessa länder har vi sedan följt under valen 2004 och 2009. Vi undviker då länder som har tillkommit under perioden och antar också att länder som varit med sedan 1999 har ungefär samma förankring och förkunskaper till EU. Diagrammen visar deltagande i val till EP 1999, 2004 och 2009. I nästa diagram visas också deltagandet i nationella valen. Eftersom länderna har olika tillfällen för val och också olika långa tidsperioder mellan valen har vi valt att kalla kolumnerna för N (senaste nationella), N-1 och N-2. För Sverige skulle N vara 2010 och N-1 2006 och N-2 2002.

I EUP-valet 1999 hade UK, Finland och Portugal lägst valdeltagande. Till EUP-valet 2004 hade två länder ökat och ett minskat och till nästa EUP-val 2009 hade Storbritannien och Portugal och Finland ökat. Deltagandet i de nationella valen i Storbritannien ökade under samma period. För Finland och Portugal ökade det nationella valdeltagandet i mellanvalen för att sedan minska i de senaste valen. I de nationella valen ser vi en ökning för alla länder utom Portugal mellan 1999 och 2004. Efter 2004 har deltagandet sjunkit för fyra av länderna.

Länderna med högst valdeltagande i EUP 1999 var Irland, Spanien och Italien. För Irland har deltagandet ökat och bestått på runt 58 %, även i de nationella valen har deltagandet ökat. Spaniens deltagande i EUP har sjunkit men i de nationella valen har valdeltagandet tvärtom ökat till att hamna på en nivå kring 75 %. Italiens valdeltagande i EUP har ökat och sedan minskat till 2004 års nivå på 65,05 %. Det nationella valdeltagandet har däremot sjunkit.

4.3.1 Skillnader i valdeltagande, nationella och Europeiska val 1999-2009

För de fyra av de sex länderna har skillnaden mellan valdeltagande i Europaval och nationella val minskat mellan perioden 1999 och 2009. De övriga två länderna, Spanien och Italien har små ökningar av differensen. Detta skulle kunna tyda på att ett nationellt politiska engagemang kommer att visa sig i deltagande i Europavalen också. På ett liknande sätt skulle ett större deltagande i Europavalen kunna påverka det nationella deltagandet.

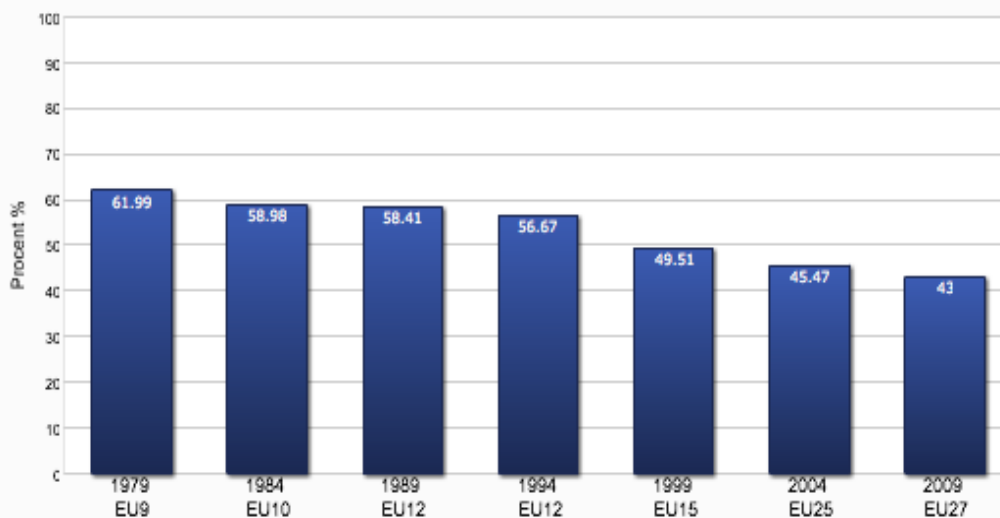
Land	EUP 99	N - 2	Diff 1	EUP 04	N - 1	Diff 2	EUP 09	N	Diff 3
UK	24,02	59,38	35,36	39,12	61,36	22,24	34,48	65,77	31,29
Finland	30,14	65,02	34,88	39,43	66,71	27,28	40,48	65,27	24,79
Portugal	39,93	64,26	24,33	38,6	69,68	31,08	36,78	58,03	21,25
Irland	50,21	62,57	12,36	58,58	67,03	8,45	57,57	70,05	12,48
Spanien	63,05	75,66	12,61	45,14	76,03	30,89	44,9	68,94	24,04
Italien	69,76	83,62	13,86	71,72	80,54	8,82	65,05	75,19	10,14

4.4 H4: Förändringen i y kopplas till förändring i EUs storlek

Under de senaste tio åren då EU har vidgats på flera sätt, såväl geografiskt som politiskt och juridiskt. Den enklast mätbara förändringen är antalet medlemsländer och vi tittar på hur utvecklingen har sett ut sedan 1979, då det första Europaparlamentsvalet hölls. Sedan mätningen startade 1979 har det totala valdeltagandet sjunkit från 61,99 % till 43 % i det senaste valet 2009. Vi kan också se att antalet länder har ökat, från EU9 till EU27, alltså med 18 länder.

Valdeltagandet i EU-valen 1979–2009

(Bildkälla: Europaparl, 2013, 3)

5 Analys

Genom att rösta i EUP-valet har medborgarna möjlighet att bestämma vilka som ska företräda dem och därmed vilken politik som förs. Vi ställer oss frågan varför denna möjlighet inte utnyttjas i särskild hög grad. Det kan bero på flera faktorer som i sig kan vara beroende eller oberoende av varandra och med grund i våra hypoteser försöker vi att reda ut möjliga samband.

5.1 H1: Förändringen i y kan kopplas till ökade befogenheter för Europaparlamentet

EP har genom samtyckesproceduren fått en utökad makt och medlemsländerna försöker redan på ett tidigt stadium försöka påverka parlamentariker (Tallberg, 2008, s 59). Rent logiskt borde ökade befogenheter för EP också innebära ett ökat valdeltagande från folket eftersom EP kan påverka de nationella parlamenten mer. På grund av det låga valdeltagandet kan det också ses som anmärkningsvärt att en förskjutning av suveräniteten och maktförhållandet har skett från de nationella parlamenten till EP. Hur kan vi då förklara detta?

5.1.1 EU som meritokrati

Teorier om deltagande och demokrati leder oss in på tanken om EU som en meritokrati, ett slags expertvälde där allt färre bestämmer över fler frågor (Strandbrink, 2009, s 175). Antalet ledamöter i EP har utökats men antalet länder och därmed medborgare som parlamentet ska representera har förstås ökat betydligt mer. En meritokrati kan motiveras med kunskapspolitiska argument, att det är bättre att de mest lämpade kan fatta beslut i viktiga frågor (Strandbrink, 2009, s 176). Å andra sidan finns det risk för brister i legitimiteten för EU om den folkliga förankringen minskar. Dessutom finns det risker med en elitism som inte har det allmänna bästa för ögonen (Lundström, 2009, s 25).

5.1.2 Dubbla lojaliteter

En intressant observation är att representanterna sällan lägger in veto mot förslag som kommer till omröstning då de redan har genomgått en gedigen procedur (Tallberg, 2008, s

56). Det är tydligt att parlamentarikerna dels har den gemensamma partigruppen att ta hänsyn till, dels väljarna och dels nationella intressen. På så sätt uppkommer en typ av dubbel lojalitet som troligen kan komplicera situationen ytterligare. Frågan är om parlamentarikerna kan kombinera dessa nationella och grupptillhörande plikter på ett förtroendeingivande sätt?

5.1.3 Strukturell makt

Det är viktigt att poängtera att EP:s makt kan vara oförändrad trots att valdeltagandet sjunker. I själva verket är EP:s befogenheter fränkopplade valdeltagandet, de får inte mindre makt för att de får färre röster. Det är intressant att det inte finns någon gräns för valdeltagandet är för lågt för att vara gällande, det verkar som att medlemmarna i EU för alltid är med oavsett folkligt stöd.

En del av förklaringen hittar vi i teorier om politiska globaliseringen och att EU i förhållande till resten av världen blir en slags ödesgemenskap som inget land vågar eller kan lämna. Det kan också förklaras med att EP ingår i maktstruktur som är svår att ändra på.

Kan vi då bekräfta denna hypotes? Nej, befogenheterna har ökat trots att valdeltagandet har minskat. Det tyder på att valdeltagandet och befogenheterna inte är direkt sammankopplade. Dock kan den enskilde väljaren påverkas att bli mindre benägen att rösta om rösten inte spelar en större roll, det vill säga om befogenheterna är desamma eller ökar. EP:s befogenheter har ökat genom nya fördrag vilka har genomförts på grund av en växande union. Dessa fördrag har ingenting med valdeltagandet att göra vilket gör att EP mer och mer verkar sköta sig självt. Detta får troligen konsekvenser för resten av EU:s institutioner.

5.2 H2: Förändring i y kan kopplas till förtroende för EP och kunskap om EU

5.2.1 Förtroende

I vår undersökning om förtroende och valdeltagande ser vi att sambandet mellan förtroende och deltagande har blivit svagare i de senare valen. Detta i sig är en intressant observation men det är svårt att veta vad som ligger bakom. En applicerbar teori är den om ödesgemenskap (Dahl et al., 1999, s 41), alltså att EUs medborgare och medlemsländer ser sig

som satta i samma båt utan att de vet vem som styr. Visserligen har folkomröstningar genomförts för att gå med i EU men i dagsläget verkar valdeltagandet till EPU ha sjunkit till låga nivåer för att stanna där.

Vi antar att det kan finnas flera faktorer som ligger bakom det minskade förtroendet, exempelvis missnöje med ekonomisk utveckling eller arbetslöshet men det är ingenting som vi har haft möjlighet att undersöka närmare. Dock finns det undersökningar som tar hänsyn till väljarnas socioekonomiska förhållanden och som kanske kan bidra till förståelsen för förtroendet.

Kan vi då bekräfta denna hypotes? Nej, även om valdeltagandet har minskat för många länder liksom förtroendet ser vi ändå ett minskat samband mellan de två faktorerna.

5.2.2 Kunskap

Det är svårt att se ett samband mellan EU-ländernas kunskapsuppfattning och valdeltagande eftersom högt och lågt valdeltagande till EUP varierar mellan länder som både anser sig ha höga eller låga kunskaper om EU.

Då kan man också fundera över vilka bakomliggande faktorer är det som gör att kunskapsuppfattningen generellt sett är låg? En förklaring kan vara att det kommer ut väldigt lite information om EP genom media och andra kanaler Hobolt & Høyland, 2011, s 482-483). Följaktligen blir det svårt för väljarna att ha något att bygga sin röst på, vilket kan vara en anledning till det låga valdeltagandet (Hobolt & Høyland, 2011, s 482-483).

Valet till EP betraktas till störst del som just ett *Andra ordningens nationella val* (Hobolt & Høyland, 2011, s 482-483) vilket leder till att kampanjer sker på en nationell nivå i stället för på en europeisk nivå. Väljarna har liten eller ingen kunskap om hur politiken i EP ser ut (Hobolt & Høyland, 2011, s 478). Ett exempel på den bristande kunskapen är att i en undersökning från 2004 var att bara 50 % av EU:s befolkning trodde på påståendet att ledamöter väljs in till EP genom direkta val (Europabarometern 2004, s. 17).

Detta bekräftar ytterligare att det kan vara en informationsbrist om EP som är en anledning till den låga kunskapen och därmed det låga valdeltagandet. Även nya medlemsländer tenderar att gå in på en relativt låg nivå trots att Europapolitik borde vara ett aktuellt ämne inför inträdet i unionen. Det här får oss att fundera kring dels vilka faktorer som kan påverka ett land att dels gå med i unionen och dels vilka som kan påverka en individ att rösta i val knutna till unionen

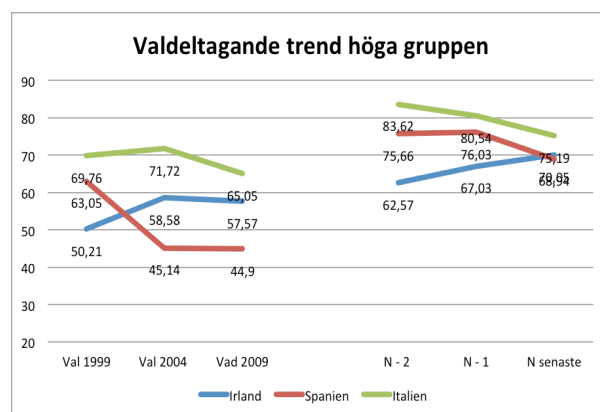
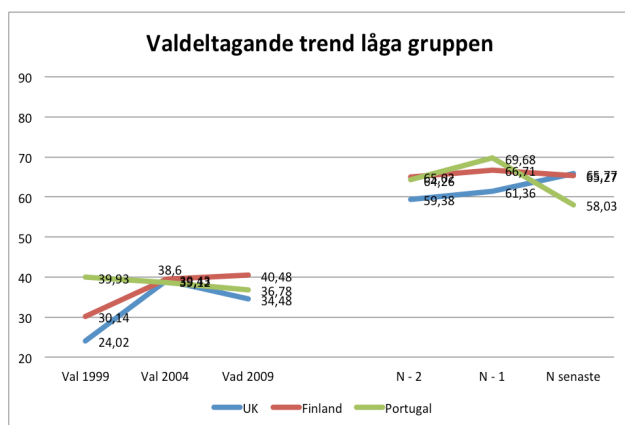
Kan vi då bekräfta vår hypotes? Både ja och nej. Att man ser på valet till EP som ett andrahandsval kan möjligen påverka motivationen att delta. Bristen på information kan också leda till en ökad upplevd konflikt mellan nationella och europeiska intressen. Dock är ett lands upplevda kunskapsnivåer ingen garanti för hur det kommer se ut i valdeltagandet till EP.

5.3 H3: Förändringen i y kan kopplas till deltagande i nationella val

Vår undersökning visade att de länder som hade lågt valdeltagande till EUP generellt hade lägre deltagande även i de nationella valen. En intressant utveckling är att länderna närmar sig varandra i valdeltagandet i EUP. Landet med högst deltagande i EUP har minskat och de två andra i den höga gruppen befinner sig på en relativt konstant nivå 2004 till 2009. I den låga gruppen bestående av UK, Finland och Portugal ser vi en ökning för två av dem mellan 1999 och 2004 och sedan en ökning för ett av länderna medan de andra har en liten minskning.

Den politiska globaliseringen kan delvis förklara varför EU blir en gemenskap (Badersten & Gustavsson, 2012, s 78) Medlemsländerna är onekligen starkt knutna till unionen och troligen blir konsekvenserna av att bryta sig ur stora. Det finns också en poäng med internationella samarbeten och att lyfta interaktionen en nivå högre upp, exempelvis till politiska representanter som förhandlar med andra länders representanter. Medborgare inom ödesgemenskaper måste dock bli mer aktiva, "inte bara i sina egna samhällen utan också i de regioner där de bor och i en bredare, globalare ordning" (i Dahl et al., 1999, s 41). Om vi applicerar detta på EU kan vi konstatera att aktiviteten i den europeiska gemenskapen är låg och att EPU-valet bör få samma status som de nationella valen för att öka deltagandet. Vi antar också att det låga valdeltagandet kan ha att göra med bristen på europeisk samhörighet och på så vis även höra ihop med den europeiska identiteten. Det finns en risk att EU blir en ödesgemenskap som medborgarna tappar intresse för om de inte känner en genuin samhörighet. Detta för oss in på frågan om förhållandet mellan ett nationellt och europeiskt medborgarskap. Denna fråga aktualiserades särskilt vid Maastrichfördraget 1993 och igen i Amsterdamfördraget 1997. Slutsatsen var då att medlemskap i EU inte skulle kunna ersätta ett nationellt medborgarskap (Koslowski, s 43). Dock var opinionen inte enad, det finns de som argumenterar för att ett europeiskt medborgarskap ska stå över frågan om nationalitet (Weiler i Koslowski, 2001, s 44).

Kan vi då bekräfta vår hypotes? Ja. Om medborgare tycker att deltagandet i EUP är mindre viktigt än nationella val och redan från början har ett lågt deltagande i de nationella valen kommer även deltagandet i EPU fortsätta att vara lågt. Eftersom de nationella valen prioriteras i högre grad tror vi att det finns bakomliggande faktorer, såsom informationsbrist.

5.4 H4: Förändringen i y kan kopplas till förändring i EU:s storlek

Målet med demokratin är att uppnå det allmänna bästa och alla samhällsmedlemmar som är medvetna om detta och vet vad som är rätt och fel kommer vilja delta i arbetet med att vilja uppnå detta mål. Problemet är att EU-samarbetet i sig också måste reflektera medborgarnas vilja, något som kanske riskerar att glömmas bort när det är många viljor som ska tillgodoses. Schumpeter menar att det i ett stort samhälle inte är lämpligt att alla medborgare är med och bestämmer om alla beslut och frågor (Schumpeter, 2009, s. 215). Unionens storlek kan också göra det svårare att följa upp parlamentariskens arbetsinsatser vilket kan kopplas till problematiken med ansvarsutkrävande, det vill säga väljares möjlighet att ställa politiker till svars och rösta bort dem i kommande val (Badersten & Gustavsson, 2011, s 60).

Vi har tidigare visat en intressant trend i att valdeltagandet stadigt har sjunkit medan medlemsländerna har ökat i antal. Det kan till viss del bero på att de nya länderna inte i tillräcklig mån har anpassat information och valsystem men minskningen syns också i gamla medlemmars deltagande. Det skulle också kunna bero på att ett ökat antal röstberättigade ger en effekt av mindre ansvarskänsla hos den enskilde medborgaren eller en känsla av maktlöshet då man är en mycket liten del av en stor population. Ett liknande resultat kunde

märkas under tv-programmet Idol där en mycket populär deltagare oväntat åkte ut. I efterhand uppdagades att många låtit bli att rösta eftersom de förutsatte att någon annan skulle göra det. Denna så kallade *Danny-effekten*, skulle kunna appliceras på utvecklingen att allt fler litar på att någon annan ska sköta röstandet.

Politiska grupper som i olika länder kan ha ganska olika ideologier behöver trots olikheterna nå kompromisser och framstå som enade för att kunna konkurrera med kommissionen och ministerrådet (Tallberg, 2011, s.96). Även Schumpeter påpekar att motsättningar till viss del kan lösas genom kompromisser (Schumpeter, 2009, s. 216). I parlamentet kan man se exempel på det då PES och EEP, de två största grupperna i EP, har ofta kompromissat för att få politisk majoritet. Intressen byts mot varandra och beslut fattas redan före omröstningarna om än inofficiellt. En motivering för EU:s storlek är att många frågor är globala, som till exempel miljöföreningar och brottslighet (Tallberg, 2011, s. 16-17). Kritiska röster menar dock att stater inte vill utveckla kompromisser så långt att globala intressen betyder lika mycket som de nationella (Linklater, 2011, s. 539).

Kan vi då bekräfta vår hypotes? Ja. Vi antar att unionens storlek har lett till att väljare kan bli mindre motiverade att rösta och att såväl informationsbrist som beslutsfattande genom kompromisser kan ha bidragit till ett bristande engagemang. Vi kan också se att valdeltagandet till EP har sjunkit när allt fler länder blir medlemmar i EU. För att öka valdeltagandet har en gemensam valdag införts (Europeiska kommissionen, 2013, 1) och det återstår att se om det kan få en effekt på valdeltagandet under 2014.

5.5 Sammanfattning av analysen

Vi finner att vi kan förkasta en av hypoteserna medan vi får två andra bekräftade. En av hypoteserna är svårare att svara på och svaret blir varken ja eller nej.

H1	Förändringen i y kan kopplas till ökade befogenheter för Europaparlamentet	Nej, förkastas.
H2	Förändring i y kan kopplas till förtroende för EP och kunskap om EU	Ja och nej, kan varken bekräftas eller förkastas.
H3	Förändringen i y kan kopplas till deltagande i nationella val	Ja, bekräftas
H4	Förändringen i y kan kopplas till EU:s storlek	Ja, bekräftas

6 Slutsats

För att sammanfatta våra slutsatser använder oss av en tankebild där väljaren sitter i en båt och fiskar. Väljaren ser bara flötet och det som händer i slutet på linan är dolt. Väljaren är alltså inte fullt medveten om vad som sker under ytan. Kroken och betet är väljarens röst och också väljarens bidrag till att det kan finnas fiskar i sjön. En väljare som inte fiskar utan bara sitter still i båten är alltså inte aktiv i valet.

Nere på botten bor storgäddan, EP och när gäddan behöver extra mat en gång vart femte år är det tid för EP-val. Gäddan lever på småfisk (godkännande från nationella parlament och regeringschefer) och sjögräs (EU:s struktur) men behöver då och då matas med bete från väljaren för att kunna behålla sin styrka. Utan detta extra tillskott av mat kan gäddan fortfarande klara sig och vara lika stor som tidigare men den har betydligt mindre kraft och får mindre respekt från de andra djuren i vattnet.

1. Det finns en risk att EU ses som ett påtvingat samarbete istället för ett aktivt samarbete med aktiva medborgare. Alltså att vi sitter i samma båt men utan att vilja det egentligen. Detta kan smitta av sig på valet till EP där väljaren inte förstår varför det är viktigt att vara med och bestämma. För att komma någonstans måste vi både stanna kvar i båten och försöka ändra båtens riktning om vi inte är nöjda med den.
2. När färre länder var med var valdeltagandet högre. Det är svårt att veta om det beror på ett minskat engagemang eller om EP har blivit självgående och inte beroende av väljarnas godkännande. Samarbetet har dock blivit mer komplext när fler länder har anslutit och det kollektiva ansvaret kan leda till ett minskat engagemang. Det kan jämföras med att den enskilde individen litar på att någon annan fiskar men att alla andra tänker likadant med resultatet att ingen fiskar (ingen röstar).
3. Vi har svårt att se tydliga skillnader mellan medlemsländernas engagemang, det vill säga förtroende och kunskap, och valdeltagandet. Ett antagande vi kan göra är att det beror på en brist på individuellt engagemang och att politikerna inte lyckats med att skapa ett gemensamt engagemang för EP. Det är svårt att säga om det började med ett ointresse från väljarnas sida eller tvärtom att europaparlamentarikerna inte varit tillräckligt intresserade av väljarna. När första valet till EP ägde rum 1979 hade det

färre befogenheter än idag, därför kanske intresset för att delta i valet inte fick den betydelse i starten som skulle vara nödvändig för att anses vara ett viktigt val. Vi jämför det med att väljaren inte vet om att gäddan finns eller inte förstår vad den ska vara bra för. Här tror vi att en bok med recept på hur man bäst tillagar gädda kan vara på sin plats.

4. EP rör sig mot en meritokrati där parlamentarikerna egentligen företräder allt färre. Detta kan också leda till ett lägre valdeltagande om medborgarna inte känner samhörighet med de beslut som fattas. Bristen på en gemensam europeisk identitet, kan också leda till att EUP ses som ett andrahandsval. Resultatet blir att väljaren struntar i gäddan och fångar småfisk istället (deltar i nationella val) eller äter det som finns mer tillgänglig, trots att gäddan hade varit ett smartare alternativ.

7 Referenser

- Badersten, Björn - Gustavsson, Jakob, 2001, *Vad är statsvetenskap? Om undran inför politiken*, 1:2 uppl. Lund: Studentlitteratur
- Balibar, Etienne, 2001, *Vi, det europeiska folket? Reflektioner kring ett transnationellt medborgarskap*, 1 uppl. Hägersten: Tankekraft Förlag
- Dahl, A., Robert - Held, David - Jacobsson, Bengt - Sassen, Saskia, 1999, *Bör demokratin avnationaliseras?* Demokratiutredningens skrift nr 21, 1999:11, Statens offentliga utredningar, Stockholm: Elanders Gotab
- Dunne, Tim – Brian C. Schmidt, 2011. . ”Realism” i Baylis, John m.fl. (red.), *The Globalization of world politics*. 5 uppl. Oxford: Oxford University Press, s. 86-96
- ECR – European Conservatives and Reformists, hemsida [elektronisk] 2013. Om gruppen ECR. Tillgänglig: http://ecrgroup.eu/?page_id=965 Hämtdatum: 2013-05-20
- EFD – Europe of Freedom and Democracy, hemsida [elektronisk] 2013. Om gruppen, Tillgänglig: <http://www.efdgroupp.eu/about-us/who-we-are/charter.html>, Hämtdatum: 2013-05-20
- EC, Europeiska kommissionens, hemsida, [elektronisk], 2013, Om Europavalet. Tillgänglig: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_299_en.pdf, Hämtdatum: 2013-05-17
- EU, Europeiska unionen, hemsida, [elektronisk] 2013, Europeiska kommissionen, Tillgänglig: http://ec.europa.eu/news/eu_explained/130313_sv.htm, hämtdatum: 2013-05-17
- EU, Europiska unionen, hemsida, [elektronisk], 2013, Europaparlamentets lagstiftning, Tillgänglig:
1. http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/amsterdam_treaty/a21000_sv.htm,
2. http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/nice_treaty/nice_treaty_bodies_sv.htm, Hämtdatum: 2013-05-17
3 http://europa.eu/lisbon_treaty/glance/index_sv.htm Hämtdatum: 2013-05-20
- Eurobarometern 1999, nr 51, rapport [elektronisk], Public opinion in the European Union, Förtroende, Tillgänglig: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb51/eb51_en.pdf, hämtdatum: 2013-05-17
- Eurobarometer 1999, nr 52, rapport, [elektronisk], Public opinion in the European Union, Kunskap, Tillgänglig: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb52/eb52_en.pdf hämtdatum: 2013-05-17
- Eurobarometern 2004, nr 61, rapport [elektronisk], Public opinion in the EU15, Tillgänglig: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb61/eb61_first_res_en.pdf hämtdatum: 2013-05-17
- Eurobarometern 2009, nr 71, rapport [elektronisk], Public opinion in the European Union, Tillgänglig: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb71/eb71_std_part1.pdf hämtdatum: 2013-05-17

Europarl, Europaparlamentet, hemsida [elektronisk], 2013, Politiska grupper, Tillgänglig: [1http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/sv/007f2537e0/Politiska-grupper.html](http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/sv/007f2537e0/Politiska-grupper.html), hämtdatum: 2013-05-14

Europarl, Europaparlamentet, hemsida [elektronisk], 2013, Valet, Tillgänglig: [2 http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/sv/0046fccc11/Valet.html](http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/sv/0046fccc11/Valet.html)
[3http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/sv/000cdcd9d4/Valdeltagande-\(1979-2009\).ht](http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/sv/000cdcd9d4/Valdeltagande-(1979-2009).ht) hämtdatum: 2013-05-13

Falkner, Gerda, 2011, *The EU's Decision traps: Comparing policies*, 1 uppl. New York: Oxford University Press

Hobolt, B. Sara – Høyland, Bjørn, 2011, "Selection and sanctioning in the European Parliamentary Elections", *British Journal of Political Science*, Vol 41, Nr 3, s 477-498.

IDEA, International institute for Democracy and Electoral Assistance, hemsida [elektronisk], 2013, Voter turnout, Tillgänglig: <http://www.idea.int/vt/>, Hämt datum: 2013-05-17

Jordan, Andrew & Schout, Adriaan, 2008, Kapitel 10: *The European Parliament - A partially disengaged partner? i The Coordination of the European Union: Exploring the capacities of networked governance*, 1 uppl. New York: Oxford University Press

Koslowski, Rey, "Understanding the European Union as a Federal Polity", i Christiansen, Thomas - Jorgensen, Knud Erik - Wiener, Antje (red), *The Social Construction of Europe*, 1 uppl. London: SAGE Publications, s 33, 42-44

Larsson, Moa, 2008, *Lågt valdeltagande slutet för demokratin? En teoritestande uppsats om Europaparlamentsvalens betydelse för EU:s demokratiska legitimitet* [elektronisk], https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/20075/1/gupea_2077_20075_1.pdf, hämtdatum: 2013-05-17

Lewin, Leif, 2007, *Statsvetenskapens grunder*, 1 uppl. Avesta: SNS Förlag

Linklater, Andrew, 2011. "Globalization and the transformation of political community" i Baylis, John m.fl. (red.), *The Globalization of world politics*. 5 uppl. Oxford: Oxford University Press, s. 530 – 543.

Lundström, Lennart, Kapitel 1: "Demokrati", Beckman, Ulf, Mörkenstam, Ludvig (red.), *Politisk teori*, s 25, Malmö: Liber

Nelsen, F. Brent - Stubb, Alexandet, 2003, *The European Union: readings on the Theory and Practice of European Integration*, 3 uppl. Hampshire: Palgrave Macmillan

Strandbrink, Peter, 2009, "Expertvälde", Beckman, Ulf, Mörkenstam, Ludvig (red) *Politisk teori*, s 174-190, Malmö: Liber

Tallberg, Jonas, 2010. *EU:s politiska system*. (4 uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Waltz, N. Kenneth, 2001, *Man, the state and war: a theoretical analysis*, 3 uppl. New Work: Colombia University Press

8 Appendix

8.1 Förtroende, valdeltagande och differens

Låga	F 99	V 99	Diff 99	Höga	F 99	V 99	Diff 99
UK	32	24,02	7,98	Italien	65	69,76	-4,76
Sverige	38	38,84	-0,84	Finland	58	30,14	27,86
Tyskland	43	45,21	-2,21	Portugal	56	39,93	16,07

Låga	F 04	V04	Diff 04	Höga	F 04	V 04	Diff 04
UK	30	39,21	-9,21	Estland	62	26,83	35,17
Österrike	43	42,43	0,57	Irland	64	58,58	5,42
Tyskland	51	43	8	Italien	68	71,72	-3,72

Låga	F 09	V09	Diff 09	Höga	F 09	V 09	Diff 09
UK	22	34,48	-12,48	Danmark	63	59,54	3,64
Ungern	38	36,31	1,69	Malta	64	45,97	18,03
Lettland	40	53,69	-13,69	Slovakien	67	19,64	47,36

8.2 Deltagande i EUP och nationella val

Land låga	EUP 99	EUP 04	EUP 09	N - 2	N - 1	N senaste
UK	24,02	39,12	34,48	59,38	61,36	65,77
Finland	30,14	39,43	40,48	65,02	66,71	65,27
Portugal	39,93	38,6	36,78	64,26	69,68	58,03

Land höga	EUP 99	EUP 04	EUP 09	N - 2	N - 1	N senaste
Irland	50,21	58,58	57,57	62,57	67,03	70,05
Spanien	63,05	45,14	44,9	68,94	76,03	75,66
Italien	69,76	71,72	65,05	83,62	80,54	75,19

8.3 Valdeltagande till EP och inträde i EU, 1979-2009

	1979	1981	1984	1987	1989	1994	1995	1996	1999	2004	2007	2009
 BE	91.36		92.09		90.73	90.66			91.05	90.81		90.39
 DK	47.82		52.38		46.17	52.92			50.46	47.89		59.54
 DE	65.73		56.76		62.28	60.02			45.19	43		43.3
 IE	63.61		47.56		68.28	43.98			50.21	58.58		58.64
 FR	60.71		56.72		48.8	52.71			46.76	42.76		40.63
 IT	85.65		82.47		81.07	73.6			69.76	71.72		65.05
 LU	88.91		88.79		87.39	88.55			87.27	91.35		90.75
 NL	58.12		50.88		47.48	35.69			30.02	39.26		36.75
 UK	32.35		32.57		36.37	36.43			24	38.52		34.7
 EL		81.48	80.59		80.03	73.18			70.25	63.22		52.61
 ES				68.52	54.71	59.14			63.05	45.14		44.9
 PT				72.42	51.1	35.54			39.93	38.6		36.78
 SE							41.63		38.84	37.85		45.53
 AT								67.73	49.4	42.43		45.97
 FI								57.6	30.14	39.43		40.3
 CZ										28.3		28.2
 EE										26.83		43.9
 CY										72.5		59.4
 LT										48.38		20.98
 LV										41.34		53.7
 HU										38.5		36.31
 MT										82.39		78.79
 PL										20.87		24.53
 SI										28.35		28.33
 SK										16.97		19.64
 BG											29.22	38.99
 RO											29.47	27.67
 Total EU	61.99		58.98		58.41	56.67			49.51	45.47		43

(Bildkälla: Europaparl, 2013, 3)

